

ביאור בדרך אפשר

נאמר ב'שיר השירים':

1 **בְּאֵתִי לִגְנֵי אַחֲתֵי כְּלֵה¹**, הקדוש-ברוך-הוא אומר לבני ישראל,
 2 הנקראים כאן 'אחותי כלה, באתי (חורתי) אל הגן שלי, המקום של עיקר גילוי
 3 והשראת השכינה ומביא **כְּבוֹד־קְדוּשַׁת מוֹרֵי־וְחָמֵי אֲדָמוֹ** ר' הרבי
 4 הרי"צ **[בְּעַל הַהִלּוּלָא דְיוֹד]**
 5 **שָׁבֵט**, שנסתלק ביום יו"ד שבט
 6 (בשנת תשי"ו) **שְׁשָׁלְמוֹת כָּל יָמֵי**
 7 **הַחַדָּשׁ** ולענייננו הכוונה בעיקר ליום
 8 יו"ד בחודש, יום ההילולא **הֵיא**
 9 **בְּיוֹם ט"ו בחודש, שָׁבוּ כְּרַבֵּי**
 10 הוהוה **קִינָא סִיְהָא**
 11 **בְּאַשְׁלֻמוֹתָא²** הירח עומד
 12 בשלימותו, ורק לאחר ט"ו בחודש הוא
 13 מתחיל להתקטן עד שבסוף החודש
 14 נעלם ונוולד מחדש וגודל עד שבט"ו
 15 (בחודש מגיע לשלימותו) **בְּמֵאֲמָרוֹ**
 16 **הַיְדוּעַ** שמסר לפרסום לקראת יו"ד
 17 שבט תשי"ו וביום הזה נסתלק **דְּבוֹרָה**
 18 **הַמִּתְחִיל** שהתחיל בפסוק **הִנֵּה³**,
 19 'באתי לגני אחותי כלה' **דְּאֵיתָא**
 20 מובא **בְּמִדְרָשׁ⁴ שְׁפָרוּשׁ "בְּאֵתִי**
 21 **לִגְנֵי"** הוא **הַמְשַׁכֵּת וִירִידַת**
 22 התגלות של **עַקֵר שְׁכִינָה לְמִטָּה**
 23 **בְּאַרְצָא**. ועקר **הַמְשַׁכָּה** זו של
 24 גילוי והשראת השכינה בעולם הזה
 25 **הֵיְתָה כְּשֶׁהוֹקֵם הַמְשָׁקֵן**,
 26 **כְּדֵאֵיתָא כְּמוֹבַא בְּמִדְרָשׁ שָׁם**,
 27 **"וְאֵימַת וְחֵמֵי שְׁרָתָה שְׁכִינָה**
 28 **עָלֶיהָ (בְּאַרְצָא) בְּיוֹם שְׁהוֹקֵם**
 29 **הַמְשָׁקֵן**. וכמו **שְׁכַתוֹב⁷** בחורה
 30 בציורי על מלאכת המשכן **וְעָשׂוּ לִי**
 31 **מִקְדָּשׁ (וְאֵז) וְשַׁכְנֵתִי בְּתוֹכָם**.
 32 **וְהִגַּם שָׁגַם בְּמִתְן־תּוֹרָה הֵיְתָה**
 33 **הַמְשַׁכֵּת וִירִידַת הַשְּׁכִינָה**
 34

ביאור בדרך אפשר

1 **לְמִטָּה בְּאַרְצָא, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב⁸** בתורה על מעמד מתן-תורה **וַיֵּרֶד הַנְּוֵי'**
 2 **עַל הַר סִינַי, יֵשׁ לוֹמְרֵי⁹** שמכל-מקום עיקר השראת השכינה בעולם
 3 היא במשכן ולא במתן תורה, כיון **שְׁעַקֵר עֲנִיֵן הַמְשַׁכֵּת וִירִידַת**
 4 **הַשְּׁכִינָה לְמִטָּה בְּאַרְצָא** הוא **כְּשֶׁהַמְשַׁכָּה לְמִטָּה** היא חודרת
 5 **בְּפִנְיָמִיּוֹת** העולם עצמו **(בְּאַפְּן**
 6 **שְׁהַמְטָה** המציאות הגשמית
 7 **מִזְדַּבְּקָה וּמְתַעַדָן וּמְתַעֲלָה עַל־**
 8 **יְדֵי־זָחָה¹⁰** ומחולל בו שינוי פנימי),
 9 **שְׁזָהוּ** ההארה חודרת בפנימיות ויש
 10 לה השפעה על המטה **דְּקָא**
 11 **כְּשֶׁהַמְשַׁכָּה** של האלוקות
 12 מלמעלה למטה היא **עַל־יְדֵי**
 13 **עֲבוֹדַת הַמְטָה, וְלִכְּן אוֹמֵר**
 14 **הַמְדָּרָשׁ שְׁעַקֵר הַמְשַׁכֵּת**
 15 **הַשְּׁכִינָה בְּאַרְצָא הֵיְתָה כְּשֶׁהוֹקֵם**
 16 **הַמְשָׁקֵן** ולא במתן תורה, כִּי
 17 **הַמְשַׁכָּה** של האלוקות מלמעלה
 18 **לְמִטָּה שְׁהֵיְתָה בְּמִתְן־תּוֹרָה**
 19 **הֵיְתָה מִצַּד לְמַעְלָה, שְׁלֹכֵן**
 20 **הֵיְתָה הַגְּלוּי** של האלוקות בעולם
 21 בעת מתן תורה **לְפִי שְׁעָה** בלבד
 22 (ולכן האיסור להתקרב להר סיני היה
 23 רק בעת מתן תורה עצמו ולאחר מכן
 24 הגישה להר מותרת, כי הקדושה לא
 25 חדרה בתוך המציאות הגשמית),
 26 **וְהַעֲלוּי הֵיְתָרֵן הַמִּיּוֹד דְּהַמְשַׁכֵּת**
 27 **הַשְּׁכִינָה בְּמִשְׁקֵן** הוא
 28 **שְׁהַמְשַׁכָּה** של גילוי והארת
 29 השכינה מלמעלה למטה ("וְשַׁכְנֵתִי
 30 **בְּתוֹכָם")** היא **עַל־יְדֵי עֲבוֹדָה**
 31 **וְעָשׂוּ מִלְמִטָּה, וְעָשׂוּ לִי** בני
 32 ישראל **מִקְדָּשׁ**.

בס"ד. יום ב' פרשת יתרו, ט"ו בשבט, ה'תשל"ח*

1 **בְּאֵתִי לִגְנֵי אַחֲתֵי כְּלֵה¹**, ומביא **כְּבוֹד־קְדוּשַׁת**
 2 **מוֹרֵי־וְחָמֵי אֲדָמוֹ** ר' **[בְּעַל הַהִלּוּלָא דְיוֹד]**
 3 **שָׁבֵט**, שְׁשָׁלְמוֹת כָּל יָמֵי הַחַדָּשׁ היא בְּיוֹם ט"ו,
 4 **שָׁבוּ קִינָא סִיְהָא בְּאַשְׁלֻמוֹתָא²** [בְּמֵאֲמָרוֹ הַיְדוּעַ
 5 **דְּבוֹרָה־הַמִּתְחִיל הִנֵּה³**, דְּאֵיתָא **בְּמִדְרָשׁ⁴ שְׁפָרוּשׁ**
 6 **"בְּאֵתִי לִגְנֵי"** הוא **הַמְשַׁכֵּת וִירִידַת עַקֵר שְׁכִינָה**
 7 **לְמִטָּה בְּאַרְצָא**. ועקר **הַמְשַׁכָּה** זו הֵיְתָה כְּשֶׁהוֹקֵם
 8 **הַמְשָׁקֵן, כְּדֵאֵיתָא בְּמִדְרָשׁ שָׁם, "וְאֵימַת שְׁרָתָה**
 9 **שְׁכִינָה עָלֶיהָ (בְּאַרְצָא) בְּיוֹם שְׁהוֹקֵם הַמְשָׁקֵן**. וכמו
 10 **שְׁכַתוֹב⁷ וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ (וְאֵז) וְשַׁכְנֵתִי בְּתוֹכָם**.
 11 **וְהִגַּם שָׁגַם בְּמִתְן־תּוֹרָה הֵיְתָה הַמְשַׁכֵּת וִירִידַת**
 12 **הַשְּׁכִינָה לְמִטָּה בְּאַרְצָא, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב⁸** וַיֵּרֶד הַנְּוֵי'
 13 **עַל הַר סִינַי, יֵשׁ לוֹמְרֵי⁹**, שְׁעַקֵר עֲנִיֵן הַמְשַׁכֵּת
 14 **וִירִידַת הַשְּׁכִינָה לְמִטָּה בְּאַרְצָא** הוא **כְּשֶׁהַמְשַׁכָּה**
 15 **לְמִטָּה** היא **בְּפִנְיָמִיּוֹת (בְּאַפְּן שְׁהַמְטָה מִזְדַּבְּקָה**
 16 **וּמְתַעֲלָה עַל־יְדֵי־זָחָה¹⁰)**, שְׁזָהוּ דְּקָא כְּשֶׁהַמְשַׁכָּה
 17 **הֵיא עַל־יְדֵי עֲבוֹדַת הַמְטָה, וְלִכְּן אוֹמֵר הַמְדָּרָשׁ**
 18 **שְׁעַקֵר הַמְשַׁכֵּת הַשְּׁכִינָה בְּאַרְצָא הֵיְתָה כְּשֶׁהוֹקֵם**
 19 **הַמְשָׁקֵן, כִּי הַהַמְשַׁכָּה שְׁהֵיְתָה בְּמִתְן־תּוֹרָה הֵיְתָה**
 20 **מִצַּד לְמַעְלָה, שְׁלֹכֵן הֵיְתָה הַגְּלוּי לְפִי שְׁעָה**,
 21 **וְהַעֲלוּי דְּהַמְשַׁכֵּת הַשְּׁכִינָה בְּמִשְׁקֵן** הוא **שְׁהַמְשַׁכָּה (וְשַׁכְנֵתִי בְּתוֹכָם)** היא
 22 **עַל־יְדֵי עֲבוֹדָה וְעָשׂוּ, וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ**.

(א) ברשימת ההנחה, בענין מעלת הגן - שיש בו עץ נחמד למראה וטוב למאכל⁵, שזהו העילוי של גן לגבי שדה, שבשדה יש רק חיטה ושעורה, ובגן יש גם גפן ותאנה ורימון, זית שמן ודבש⁶ - הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א: להעיר מכתבי האריז"ל עה"פ (ל"ת להאריז"ל פ' עקב. ס' הלקוטים שם. ועוד).

(* יצא לאור בקונטרס כ"ב שבט - תשמ"ט, "לקראת ש"ק פ' יתרו, כ"ב שבט - יום ההסתלקות של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע... עש"ק כ"ב שבט תשמ"ט". 1) שה"ש ה, א. 2) זהר ח"ב רטו, א. וראה גם שם ח"א קנ, רע"א. רכה, סע"ב. רמט, ב. ח"ב פה, רע"א. 3) שניתן על ידי בעל המאמר ליו"ד שבט השי"ת, יום הסתלקותו - נדפס בסה"מ ה'תש"י ע' 111 ואילך. תורת מנחם סה"מ באתי לגני ח"א ע' 3 ואילך. 4) שהש"ר במקומו. ושי"נ. 5) בראשית ב, ט. 6) עקב ח, ה. 7) תרומה כה, ח. 8) פרשתנו יט, כ. וראה תנחומא נשא טז "עמד משה והורידה לארץ שנאמר וירד ה' על הר סיני". וכ"ה במ"כ לב"ר פי"ט, ז. 9) וראה סה"מ תרמ"ד ע' רכב. 10) וראה ד"ה וה' אמר המכסה גו' ה'תשל"ז ס"ה (תו"מ סה"מ

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, דְּמַעֲלַת הִיתְרוֹן הַמִּיּוּחַד שֶׁל הַהִמְשָׁכָה הַהֲתַגְלוֹת
 2 הָאֱלוּקִית בְּמִשְׁכָּן וּמִקְדָּשׁ (עַל הַהִמְשָׁכָה הַהֲתַגְלוֹת הָאֱלוּקִית
 3 שֶׁהִיְתָה בְּמִתְן־תּוֹרָה) הִיא לֹא רַק מִצַּד זֶה שֶׁהַהִמְשָׁכָה הִיא
 4 עַל־יְדֵי עֲבוּדָה שֶׁל הָאָדָם (בְּכָלֵל), וְכַאֲמֹר לְעִיל שׁוֹה הִיתְרוֹן שֶׁל
 5 הַמִּשְׁכָּן וְהַמִּקְדָּשׁ שֶׁהִיא עֲשִׂייה מִצַּד
 6 הַמְטָה, לְעוֹמַת מִתֵּן תּוֹרָה שֶׁהִיא מִצַּד
 7 לְמַעֲלָה אֲלָא הִיתְרוֹן הַמִּיּוּחַד שֶׁל
 8 הַמִּשְׁכָּן וְהַמִּקְדָּשׁ הַמְבִיא לְגִילּוֹי
 9 וְהַמְשַׁכְת הַשְׂכִּינָה הוּא גַם מִצַּד זֶה
 10 שֶׁהָעֲבוּדָה דִּ"וּעָשׂוּ לִי
 11 מִקְדָּשׁ" הִיא הָעֲבוּדָה
 12 דְּאִתְּפָּיָא כְּפִיית וְהַכְנַעַת הָרַע
 13 וְאִתְּהַפְּקָא הַפִּיכַת הָרַע לְטוֹב
 14 הַפִּיכַת הַשְּׁטוֹת דְּלְעוֹמַת־זֶה
 15 שֶׁל הַיִּפְך הַקְדוּשָׁה, שְׁטוֹת שֶׁלְּמַטָּה
 16 מִטַּעַם וְרַעַת, שֶׁמִּמְנָה עֲלוּלָה לְבוֹא
 17 עֲבִירָה עַל הָרַצוֹן הָעִלְיוֹן, כְּמֵאֲמֹר
 18 חֲכִמֵּינוּ ז"ל 'אִין אָדָם עוֹבֵר עֲבִירָה
 19 אֵלָא אִם כֵּן נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שְׁטוֹת'
 20 לְשְׁטוֹת דְּקְדוּשָׁה עֲבוּדַת ה'
 21 לְמַעֲלָה מִטַּעַם וְרַעַת, וְכֵל זֶה שִׁינֵךְ
 22 בְּמִיּוּחַד לְמִשְׁכָּן שֶׁנִּבְנָה מִ'עֲצֵי שִׁיטִים'
 23 כְּמִבּוֹאֵר בְּהַרְחֵבָה בְּמֵאֲמָרֵי 'בְּאִתִּי
 24 (לְגַנִּי)¹¹. שְׁגַם בְּהִמְשָׁכָה
 25 שְׁבָאָה עַל־יְדֵי עֲבוּדָה,
 26 הַהִמְשָׁכָה שְׁעַל־יְדֵי הָעֲבוּדָה
 27 הַמִּיּוּחַת דְּאִתְּפָּיָא וְאִתְּהַפְּקָא
 28 הִיא נְעִלִית יוֹתֵר מִהַהִמְשָׁכָה
 29 וְהַהֲתַגְלוֹת הָאֱלוּקִית הָרַגִּילָה שְׁעַל־
 30 יְדֵי עֲבוּדָה רַגִּילָה בְּעִנְיָנִי
 31 קְדוּשָׁה¹² לֹא מִלַּחְמָה עִם הָרַע
 32 וְכַפִּירוֹת וְהַכְנַעַת וְלֹא הַפִּיכַתוֹ לְטוֹב,
 33 כִּי יְתְרוֹן הָאֹרֶךְ הוּא בְּמִיּוּחַד
 34 בְּאוֹר כּוֹחַ הַבַּיִת מִן הַחֲשָׁף דְּוָקָא,
 35 דְּעַל־יְדֵי שֶׁחֲשָׁף עֲצֵמוֹ נִהְפֵךְ
 36 לְאוֹר, נַעֲשֶׂה יְתְרוֹן מִיּוּחַד
 37 בְּאוֹר, יוֹתֵר מִמָּה שֶׁשִׁשׁ בְּאוֹר רַגִּיל
 38 שֶׁלֹּא בָּא מִן הַחֲשָׁךְ בְּמִבְּאֵר
 39 בְּאַרְפֵּה בְּמֵאֲמָר¹³.
 40 (ב) וְהִנֵּה יְדוּעַ שְׁבִמְתֵן־תּוֹרָה
 41 אִף שֶׁהִיא הַתְּגַלּוֹת מִלְּמַעֲלָה, כְּמִבּוֹאֵר

לְעִיל נִתֵּן הַכַּחַס עַל כְּלָלוֹת עִנְיָן הָעֲבוּדָה שֶׁל הָאָדָם לְמַטָּה. דְּהַגָּם
 שֶׁהַהִמְשָׁכָה שְׁעַל־יְדֵי עֲבוּדָה, כְּכֹלל, כְּמוֹ עֲשִׂיית הַמִּשְׁכָּן, וּמִכְּלֵ-
 שְׁכָן הַהִמְשָׁכָה וְגִילּוֹי הָאוֹר הָאֱלוּקִי הֵנַחֵלָה שְׁעַל־יְדֵי הָעֲבוּדָה
 דְּהַפִּיכַת הַחֲשָׁף לְאוֹר, הִיא עֲבוּדַת ה'אִתְּהַפְּקָא' הָאֲמֹרָה לְעִיל לֵשׁ לָהּ
 יְתְרוֹן עַל הַהִמְשָׁכָה שֶׁהִיְתָה
 (בְּפַעֲל) בְּמִתְן־תּוֹרָה, בְּגַלֵּל
 'יתרון האור מן החושך, כמבואר
 לְעִיל, זֶה גּוֹפָא עֲצֵמוֹ שְׁעַל־יְדֵי
 עֲבוּדָה שֶׁל הָאָדָם לְמַטָּה יוֹכְלוֹ
 לְהַמְשִׁיף הַמְשָׁכוֹת אֵלָו, כּוֹלֵל
 הַהִמְשָׁכוֹת הַנְּעִלּוֹת שְׁבָאוֹת עַל יְדֵי
 עֲבוּדָה נְעִלִית, הוּא בְּכַחַס
 הַהִמְשָׁכָה מִלְּמַעֲלָה לְמַטָּה
 שֶׁהִיְתָה בְּמִתְן־תּוֹרָה.
 וַיֵּשׁ לֹאמֹר, דְּזֶה שְׁבִמְתֵן־תּוֹרָה
 דְּמִתְן־תּוֹרָה הִנֵּה (בְּכַחַס הַיִּינוֹ)
 שֶׁהִיְתָה נְתִיבַת כּוֹחַ עַל זֶה, אֲבֵל עֲרִיין
 לֹא הִיְתָה הַמְשָׁכָה מְסוּג זֶה בְּפוּעֵל)
 גַּם עֲלוֹי הַהִמְשָׁכָה שְׁעַל־יְדֵי
 עֲבוּדָה כְּכֹלל וְגַם עֲלוֹי יְתְרוֹן
 הָאוֹר הַבָּא מִן הַחֲשָׁף בְּפִרְטָה,
 הוּא כִּי הַהִמְשָׁכָה דְּמִתְן־
 תּוֹרָה הִיְתָה לְאַחֲרֵי שְׁאֲמַר
 יְתְרוֹ¹⁴ לְאַחַר שֶׁשִּׁמַּע עַל יִצְיָאֵת
 מִצְרַיִם וְקָרִיעַת יַם סוּף וּמִלַּחְמַת עַמְלֵק
 עֲתָה יְדַעְתִּי כִּי גְדוֹל הַוְי'
 מִכָּל הָאֱלֹקִים, כְּדִאֲמַר כְּמִבּוֹאֵר
 בְּזִהְרֵי¹⁵, שְׁעַל־יְדֵי שֶׁהוֹדָה
 יְתְרוֹ בְּמִצִּיאוֹתָיו וּבְגוֹרֵלוֹתָיו שֶׁל
 הַקְדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא וְאָמַר "עֲתָה
 יְדַעְתִּי כִּי גְדוֹל הַוְי' גּוֹ'
 אֶסְתַּלֵּק וְאִתְּקַר¹⁶ קוֹדֶשְׁא־
 בְּרִיךְ־הוּא בִּיקְרִיָּה עֵילָא
 וְתַתָּא וּלְבַתָּר יְהִיב אוֹרֵיתָא,
 הַתְּעִלָה וְהַתְּכַבֵּד הַקְדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא
 כְּכַוּוֹדוֹ לְמַעֲלָה וְלְמַטָּה וְלֵאחֲרַי מִכֵּן נִתֵּן
 אֵת הַתּוֹרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה
 (שֶׁהַהִמְשָׁכָה וְהַהֲתַגְלוֹת דְּמִתְן־
 תּוֹרָה הִיְתָה לְאַחֲרֵי הוֹדָאֵת
 יְתְרוֹ) נַעֲשֶׂה יְתְרוֹן (כְּכֹלֵל)
 בְּתוֹרָה שְׁנִתְּנָה בְּמִתְן־תּוֹרָה

חֲשׁוֹן ע' רַחַב וְאֵילָךְ), דְּכַאֲשֶׁר הַהִמְשָׁכָה הִיא בְּאוֹפֵן שְׂאִינָה פּוֹעֵלַת הָעֲלָאָה בְּהַתְּחַתּוֹן - הַגָּם שֶׁהַחֲסוֹרוֹן הוּא מִצַּד הַתְּחַתּוֹן, שְׂאִינּוֹ כְּלִי - חֲסַר אֵז (לֹא רַק בְּהָעֲלָאָה, אֲלָא) גַם בְּהַמְשָׁכָה. (11) רָאָה בְּאוֹרוֹכָה הַמְשָׁךְ הַהִילּוּלָא פְּרַק ג' וְאֵילָךְ. (12) רָאָה ד"ה בְּאִתִּי לְגַנִּי ה'תְּשַׁכַּח"ט ס"ג. שֵׁם סִי"ד (תּוֹרַת מִנְחָם ס"ה"מ בְּאִתִּי לְגַנִּי ח"ב ע' תְּרַכָּג. ע' תְּרַלָּג וְאֵילָךְ). וְכַכֵּ"מ. (13) פְּרַק א' וְאֵילָךְ. (14) פְּרַשְׁתָּנוּ יח, יא. (15) ח"ב פְּרַשְׁתָּנוּ סז, ב. (16) כֵּן מוֹבָא הַלְשׁוֹן בְּרוּשִׁים שְׁבַחְעָרָה בְּבֵאָה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (אף שנתנה מצד מלמעלה), יתרון ומעלה שלא היו בתורה מצד
 2 עצמה, בדוגמת יתרון האור הבא מן החשף. אלא שבמפתן-
 3 תורה, כיוון שנתנת התורה היתה מצד למעלה (והודאת
 4 יתרו היתה רק הקדמה למתן-תורה אבל לא עבודה שפעלה את
 5 מתן תורה), היתרון (כפיכול)

לגבי חכמת התורה. ועל זה אומר שלמה המלך "וראיתי אני
 שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן החשף",
 דכמו שיתרון האור המעלה היתה באור, יותר מאור רגיל הוא מן
 החשף דוקא, דעל-ידי שהחשף עצמו נהפך לאור, נעשה

6 בתורה שנעשה על-ידי
 7 הודאת יתרו הנה רק 'בכח'
 8 ולא נמשך בפועל בעת מתן תורה,
 9 ועל-ידי-זה על ידי היתרון שנפעל
 10 בתחילה רק 'בכוח' נמשכה נתינת
 11 פה, שעל-ידי עבודת הפיכת
 12 החשף לאור, העבודה המיוחדת
 13 מצד המטה שפועלת המשכת אור
 14 נעלה במיוחד, יהיה יתרון באור
 15 (גם) בפעל'.

יתרון מיוחד באור (כמבאר
 בארץ בהמשך ההלולא'
 קבוצת המאמרים דיבור-המתחיל
 'באתי לגני' שהרבי הרי"צ מסר
 לפרסום ליו"ד שבט תש"י), על-
 דרך-זה הוא בחכמה (חכמת
 התורה) וסכלות (חכמות
 חיצוניות), שעל-ידי ברור
 בכל דבר בעולם הזה מעורב טוב ורע
 וה'בירור' הוא הפרדת הטוב מהרע
 והעלאתו לקדושה והפיכת
 החכמה דלעומת-זה החכמה
 של היפך הקדושה לקדשה,
 נעשה יתרון והוספה בחכמה
 דקדשה.

16 ג) ועל-פי-זה יש לבאר מה
 17 שכתוב בכמה דרושים¹⁷
 18 מאמרי חסידות שבכדי לבאר את
 19 הטעם הפנימי על מה שקדם
 20 מתן-תורה הצרכה להיות
 21 הודאת יתרו, כדברי הזוהר
 22 האמורים שמתן-תורה היה רק לאחר
 23 מכן, יובן זה בהקדים מה
 24 שכתוב¹⁸ בקהלת, שלמה המלך
 25 אומר וראיתי אני שיש יתרון
 26 לחכמה מן הסכלות הטפשות
 27 כיתרון האור מן החשף
 28 [דלכאורה אינו מובן מה פירוש
 29 הפסוק, וכמו שמדייק בזהר]¹⁹
 30 אמאי למה אמר וראיתי אני
 31 [שלמה המלך, החכם מפל
 32 אדם]²⁰, וכי יש צורך בחכמת
 33 שלמה כדי לדאות את יתרון החכמה
 34 מהסכלות והחושך מהאור והלא
 35 כולי עלמא ידעי דא, כל העולם
 36 יודעים זאת, שיש יתרון לחכמה
 37 מן הסכלות. והבאר בזה²¹.
 38 שהפונה בסכלות (כאן) היא
 39 (לא) לשטות טפשות כפשוטה,
 40 אלא לחכמות חיצוניות מחוץ
 41 לחכמת התורה שהם סכלות

ג) ועל-פי-זה יש לבאר מה שכתוב בכמה
 דרושים¹⁷ שבכדי לבאר מה
 שקדם מתן-תורה הצרכה להיות הודאת יתרו,
 יובן זה בהקדים מה שכתוב¹⁸ וראיתי אני שיש
 יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור מן
 החשף [דלכאורה אינו מובן, וכמו שמדייק
 בזהר]¹⁹ אמאי אומר וראיתי אני [שלמה המלך,
 החכם מפל אדם]²⁰, והלא כולי עלמא ידעי דא,
 שיש יתרון לחכמה מן הסכלות. והבאר
 בזה²¹, שהפונה בסכלות (כאן) היא (לא)
 לשטות כפשוטה, אלא לחכמות חיצוניות שהם
 סכלות לגבי חכמת התורה. ועל זה אומר
 "וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות
 כיתרון האור מן החשף", דכמו שיתרון האור
 הוא מן החשף דוקא, דעל-ידי שהחשף נהפך
 לאור, נעשה יתרון באור (כמבאר בארץ
 בהמשך ההלולא'), על-דרך-זה הוא בחכמה
 (חכמת התורה) וסכלות (חכמות חיצוניות), שעל-ידי ברור
 דלעומת-זה לקדשה, נעשה יתרון והוספה בחכמה דקדשה.
 מתן-תורה הצרכה להיות הודאת יתרו, כי יתרו הנה חכם גדול בחכמות
 חיצוניות, ועל-ידי שהודה יתרו
 "כי גדול הוני מפל האלקים"
 והכיר בגדולת ה' לגבי כל הנבראים
 וכל הכוחות נעשה הברור של
 חכמה דלעומת-זה שהטוב שבה
 נפרד מהרע שבה עד כדי כך
 שנהפכה חכמת האומות עצמה
 לחכמה דקדשה, ועל-ידי-זה
 נעשה יתרון והוספה בחכמה

(17) אוה"ת ריש פרשתנו. ד"ה וישמע יתרו תרמ"ז (סה"מ תרמ"ז ע' עב ואילך) ותרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתסא ואילך). ד"ה ויאמר משה ה'תש"ט פ"ו (סה"מ ה'תש"ט ס"ע 56 ואילך) (וראה שם פ"ב ואילך - סה"מ שם ע' 52 ואילך). (18) קהלת ב, יג. (19) ח"ג מז, ב. (20) מלכים-א ה, יא. (21) ראה גם אוה"ת וישב רס, ב. שלח ס"ע תנו ואילך. ואתחנן ס"ע עו ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 כדלעיל ולא בחינת חכמה בינה דעת שבנפשו מאחר שהם דברי שטות ובורות
 45 שגם השוטים ועמי הארץ יכולים לדבר כן. מה שאין כן בחכמת האומות
 46 עובדי גלולים הוא מלביש ומטמא בחינת חכמה בינה דעת שבנפשו האלוהית
 47 בטומאת קליפת נוגה שבחכמות אלו...), היתרון שבה המעלה של השכל
 48 והחכמה בלעומת זה הוא על-

49 דרך שאמר²⁵ בגמרא ברני
 50 טריות "כל יתר פנטול דמי",
 51 כל אבר מיותר בבהמה דומה לאבר
 52 חסר, וכשם בהמה שחסר לה אבר
 53 (חיוני) היא טרפה' כך גם בהמה שיש
 54 לה אבר מיותר. ולענייננו, לחכמה
 55 ולשכל בלעומת זה אכן יש יתרון
 56 לגבי המידות והרגש, אבל כיוון
 57 שחכמה זו איננה בביטול אלא בישות,
 58 הרי היתרון הוא למעשה חסרון.
 59 ולאחר שנתגבר יתרו יתיר
 60 הוסיף פרשה אחת בתורה,
 61 נקרא בשם יתרו בתוספת
 62 וא"ו על שמו הקודם יתרו, בלי
 63 וא"ו, דוא"ו מורה על תורה²⁶,
 64 כדאיתא כמובא בזהר²⁷ שוא"ו
 65 הוא אות אמת, ואין²⁸ אמת
 66 אלא תורה, להורות שהיתרון
 67 שבו ביתרו, מעתה, לאחר שהוסיף
 68 פרשה בתורה הוא (לא בחכמה
 69 דלעומת זה אלא) בחכמת
 70 התורה].

71 וצריך להבין, דמלשון
 72 הכתוב הנזכר, בקהלת (שיש
 73 יתרון לחכמה מן הסכלות
 74 פיתרון האור מן החשך)
 75 משמע, דזה ש"יתרון האור"
 76 הוא "מן החשך" ואין הכוונה
 77 למעלת האור ביחס לחושך אלא
 78 למעלת האור שנהיה מתוך החושך
 79 עצמו (דעל-ידי שהחשך עצמו
 80 נהפך לאור, נעשה יתרון
 81 באור והוא אור נעלה יותר מאשר

1 דקדושה, כי מעתה יש בה ענין נוסף שלא היה בה קודם לכן, וההוספה
 2 היא למעלה יותר ממנו שהיא חכמת התורה מצד עצמה.
 3 ונעל-פי-זה יש לבאר מה שאמר רז"ל²² דהטעם שנקרא
 4 בשם יתרו, הוא לפי שיתר הוסיף פרשה אחת נוספת (מיותרת)
 5 בתורה, דלכאורה הרי גם
 6 השם יתרו' שבו נקרא יתרו קודם
 7 לכן, לפני שבא ואמר 'עתה ידעתי'
 8 הוא מלשון יתרון, ולמה
 9 נקרא כאן בשם יתרו' לפני
 10 שיתר פרשה בתורה?
 11 ועל-פי הנ"ל המבואר לעיל על
 12 ההבדל והיתרון בין חכמת התורה
 13 לחכמות חיצוניות, יש לומר²³,
 14 דהשם יתרו' (מלשון יתרון)
 15 ומעלה) שהיה נקרא יתרו בו
 16 מקדם לפני ההודאה בגדולת ה'
 17 הוא מצד יתרון ומעלת
 18 השכל, דיתרון ומעלת השכל
 19 (על המדות הרגש) הוא גם
 20 בחכמה דלעומת זה והוא דבר
 21 טבעי גם בכוחות נפש האדם שהשכל
 22 נעלה מהרגש. אלא שבחכמה
 23 דלעומת זה, החכמה של היפך
 24 הקדושה, להיותה תכלית
 25 ה'ישות, כמבואר בחסידות
 26 שהמאפיין את צד הקדושה הוא
 27 הביטול, וכל בחינה שבטלה יותר
 28 למקורה העליון, יש בה יותר קדושה.
 29 ואילו בלעומת זה הכל בתכלית
 30 הישות והנפילה שעל-ידי
 31 המוחין דלעומת זה הירידה
 32 הרוחנית הנגרמת על ידי עיסוק בדברי
 33 חכמה של 'לעומת זה' היא נפילה
 34 גדולה וחמורה יותר מהנפילה
 35 שעל-ידי המדות עיני הרגש
 36 דלעומת זה²⁴ וכמבואר בספר
 37 התניא: "ועוד זאת יתרה טומאתה של
 38 חכמת האומות עובדי גלולים על
 39 טומאת דברים בטלים שאינו מלביש
 40 ומטמא רק המדות מיסוד הרוח הקדוש
 41 שבנפשו האלוהית בטומאת קליפת נוגה
 42 שבדברים בטלים הבאים מיסוד הרוח
 43 הרע שבקליפה זו בנפשו הבהמית

והוספה בחכמה דקדושה, למעלה יותר ממנו
 שהיא מצד עצמה. ונעל-פי-זה יש לבאר מה
 שאמר רז"ל²² דהטעם שנקרא בשם יתרו, הוא
 לפי שיתר פרשה אחת בתורה, דלכאורה הרי גם
 השם יתרו' הוא מלשון יתרון, ולמה נקרא בשם
 יתרו' לפני שיתר פרשה בתורה. ועל-פי הנ"ל
 יש לומר²³, דהשם יתרו' (מלשון יתרון) שהיה
 נקרא בו מקדם הוא מצד יתרון ומעלת השכל,
 דיתרון ומעלת השכל (על המדות) הוא גם
 בחכמה דלעומת זה. אלא שבחכמה דלעומת-
 זה, להיותה תכלית הישות, והנפילה שעל-ידי
 המוחין דלעומת זה היא נפילה גדולה יותר
 מהנפילה שעל-ידי המדות דלעומת זה²⁴,
 היתרון שבה הוא על-דרך שאמר²⁵ "כל יתרו
 פנטול דמי". ולאחר שנתגבר יתרו פרשה אחת
 בתורה, נקרא בשם יתרו' בתוספת וא"ו, דוא"ו
 מורה על תורה²⁶, כדאיתא בזהר²⁷ שוא"ו הוא
 אות אמת, ואין²⁸ אמת אלא תורה, להורות
 שהיתרון שבו הוא (לא בחכמה דלעומת זה
 אלא) בחכמת התורה].

71 וצריך להבין, דמלשון
 72 הכתוב הנזכר, בקהלת (שיש
 73 יתרון לחכמה מן הסכלות
 74 פיתרון האור מן החשך)
 75 משמע, דזה ש"יתרון האור"
 76 הוא "מן החשך" ואין הכוונה
 77 למעלת האור ביחס לחושך אלא
 78 למעלת האור שנהיה מתוך החושך
 79 עצמו (דעל-ידי שהחשך עצמו
 80 נהפך לאור, נעשה יתרון
 81 באור והוא אור נעלה יותר מאשר

82 (חשך)" נעשה יתרון בקדושה ("אור"), מהו החודש בזה שיש יתרון לחכמה
 83 מן הסכלות, ועד שאומר על זה "וראיתי אני" (שלמה המלך, החכם מפל
 84 אדם). ועל-פי הנ"ל יש לומר, דזה שעל-ידי שהחשך נהפך לאור נעשה יתרון

(22) שמו"ר פרשתנו פכ"ז, ת. 23) ראה עד"ו אוה"ת פרשתנו ע' תשלא"ב. ד"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ז (סה"מ שם ע' 58).
 (24) ראה תניא ספ"ח. 25) חולין נח, ב. 26) ראה גם אגה"ת ספ"ד. 27) ח"ג ר"פ ויקרא. 28) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. ועוד.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אור רגילה) הוא דָּבָר יְדוּעַ, וְהַפְתּוּב מִתְּדַשׁ שֶׁפְּמֹו־כֵן כְּמוּ בְּאוֹר
 2 וחושך הוא גם בְּחֻקְמָה וְסִכְלוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי בְּרוּר הַחֻקְמָה
 3 דְּלַעֲוֹמַת-זֶה שְׁהִיא בַעֲצֵם 'סִכְלוֹת' נַעֲשֶׂה יִתְרוֹן בְּחֻקְמָה דְּקִדְשָׁה
 4 ויש חכמה נעלית יותר מחכמה רגילה שלא באה על ידי בירור ותיקון חכמה
 5 של 'לעומת זה'.
 6 וְצָרִיף בְּאוֹר, דְּלִכְאוּרָה, בְּאוֹר, הוּא בְּאוֹר הַבָּא וְנִמְשָׁף עַל-יְדֵי עֲבוּדָה,
 7 לְאַחֲרֵי שִׂיּוּדַעִים כְּבָר שֶׁעַל-
 8 יְדֵי בְּרוּר הַלְּעֹוֹמַת-זֶה
 9 ("חֹשֶׁף") נַעֲשֶׂה יִתְרוֹן
 10 בְּקִדְשָׁה ("אוֹר"), מֵהוּ
 11 הַחִדּוּשׁ בְּזֶה שִׁישׁ יִתְרוֹן דּוֹמָה לַזֶּה
 12 בחכמה וסכלות ואומרים בדרך חידוש
 13 שִׁישׁ יִתְרוֹן לְחֻקְמָה מִן
 14 הַסִּכְלוֹת, וְעַד שְׁאוּמֵר עַל זֶה
 15 "וְרִאִיתִי אֲנִי" (שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ,
 16 הַחֶכֶם מִפֶּל אָדָם) וְהָרִי לְכַאוּרָה
 17 אִם כְּבָר יְדוּעַ לְכָל עַל הִיתְרוֹן שֶׁל הָאוֹר
 18 מִן הַחוּשֶׁךְ, הִיתְרוֹן שֶׁל הַחֻקְמָה מִן
 19 הַסִּכְלוֹת מִבּוֹן מֵאֵלֵי וְאֵין בּוֹ חִדּוּשׁ?
 20 וְעַל-פִּי הַנִּלְיֵשׁ לֹמֵר, דְּזֶה
 21 שֶׁעַל-יְדֵי שֶׁהַחֹשֶׁךְ נִהַפֵּף
 22 לְאוֹר נַעֲשֶׂה יִתְרוֹן בְּאוֹר, הוּא
 23 בְּאוֹר הַבָּא וְנִמְשָׁף עַל-יְדֵי
 24 עֲבוּדָה, כְּמִבּוֹאֵר לְעֵיל לְגַבִּי יִיחֻדוּ
 25 שֶׁל הָאוֹר שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל יְדֵי הַעֲבוּדָה
 26 שֶׁהִיחָה בְּמִשְׁךְ וּבִמְקֹדֶשׁ שִׁבְזָה בְּאוֹר
 27 הַנִּמְשָׁךְ עַל יְדֵי עֲבוּדָה שֶׁיֵּף לֹמֵר
 28 שֶׁהִיתְרוֹן שֶׁל הָאוֹר מִן הַחוּשֶׁךְ הוּא
 29 שֶׁהַעֲבוּדָה דְּאֵתְהַפְּכָא חֹשֶׁךְ אֶל
 30 לְנִהוּרָא, הַפִּיכָת חוּשֶׁךְ לְאוֹר
 31 מִמְּשִׁיכָה הַמְּשָׁכָה נַעֲלִית יוֹתֵר מִהַמְּשָׁכָה שֶׁנִּמְשָׁכָה עַל-
 32 יְדֵי הַעֲבוּדָה בְּעֵנִי קִדְשָׁה עֲצֻמָּה, לְלֹא מִגַּע עִם הַחוּשֶׁךְ. וְהַחִדּוּשׁ
 33 שֶׁל שְׁלֹמֹה ("וְרִאִיתִי אֲנִי") הוּא, שֶׁעַל-יְדֵי בְּרוּר וְהַפִּיכָת

34 הַלְּעֹוֹמַת-זֶה ה'סִכְלוֹת' לְקִדְשָׁה, נַעֲשֶׂה יִתְרוֹן גַּם בְּחֻקְמָת
 35 הַתּוֹרָה וְנוֹסַפְתָּ לָהּ מַעֲלָה שְׁלֹא הִיִּיתָה בָּהּ מִצַּד עֲצֻמָּה, וְדַבֵּר זֶה הוּא אֲכֵן
 36 חִדּוּשׁ וְלֹא מִבּוֹן מֵאֵלֵי. וְתוֹכֵן הַחִדּוּשׁ שֶׁנַּעֲשֶׂה בַתּוֹרָה עַל יְדֵי בִירוּר ה'לְעֹוֹמַת
 37 זֶה' הוּא דְּהַגֵּם שֶׁהַמְּשָׁכָת וְיִרִידַת הַתּוֹרָה לְמִטָּה הִיא הַמְּשָׁכָה
 38 מִצַּד עֲצֻמָּה, מִצַּד לְמַעְלָה וְלֹא
 39 מִצַּד עֲבוּדַת הָאָדָם [וְכָלשׁוֹן
 40 "מִתֵּן" תּוֹרָה, וְלֹא 'קִבְלַת
 41 הַתּוֹרָה', לְשׁוֹן שֶׁמִּדְּגִישׁ שֶׁהַתּוֹרָה הִיא
 42 מִתְּנָה מִלְּמַעְלָה, שְׁלֹא מִצַּד
 43 עֲבוּדַת הָאָדָם]. וְגַם מֵה
 44 שֶׁתְּלַמִּיד וְתִיק עֲתִיד לְחַדֵּשׁ
 45 עַל-יְדֵי הִיגִיעָה שְׁלֹו בְּעַסֵּק
 46 הַתּוֹרָה, וְלְכַאוּרָה זֶהוּ עֵינֵן בַתּוֹרָה
 47 מִצַּד הָאָדָם, מִלְּמַטָּה, הָרִי גַם זֶה כְּבָר
 48 נִתֵּן לְמִטָּה בְּסִינַי²⁹ (וְהִיגִיעָה
 49 שְׁלֹו שֶׁל ה'תְּלַמִּיד וְתִיק הִיא
 50 לְגִלוֹת³⁰ מֵה שֶׁנִּתֵּן כְּבָר בְּדֶרֶךְ
 51 מִתְּנָה, הַמְּשָׁכָה מִלְּמַעְלָה),
 52 מִפְּלִי-מִקּוֹם, עַל-יְדֵי בְּרוּר
 53 סִכְלוֹת חֻקְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת
 54 וְהַפִּיכָתָה לְחֻקְמָה דְּקִדְשָׁה
 55 שֶׁהוּא דַבֵּר הַנַּעֲשֶׂה עַל יְדֵי הָאָדָם
 56 מִלְּמַטָּה [וְהַבִּירוּר הוּא כְּשֶׁלּוֹמֵד
 57 חֻקְמָה זו³¹ בְּכִדֵי לְהוֹסִיף
 58 עַל-יְדֵי-זֶה וְיִדְעָה בְּעֵנִי
 59 הַתּוֹרָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה
 60 מִתְּבַרְרַת חֻקְמָה זוֹ וְהוֹפַכַת
 61 מִסִּכְלוֹת לְקוֹדֶשׁה וְנִכְלָלַת
 62 בַתּוֹרָה³²], נַעֲשֶׂה יִתְרוֹן
 63 בְּחֻקְמַת הַתּוֹרָה, לְמַעְלָה יוֹתֵר
 64 מִכְּמוֹ שֶׁהִיא מִצַּד-עֲצֻמָּה.
 65 יִתְרָה מְזוֹ, בִּיתְרוֹן הַחֻקְמָה מִן הַסִּכְלוֹת יֵשׁ חִדּוּשׁ גְּדוֹל עוֹד יוֹתֵר
 66 שֶׁעַל-יְדֵי הוֹדָאָת יִתְרוֹ בְּגִדּוֹלַת ה' (קִדְּם מִתֵּן-תּוֹרָה) נַעֲשֶׂה

29) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ויק"ר רפכ"ב. ועוד. 30) והלשון "תלמיד ותיק עתיד לחדש" הוא (כמדובר כמ"פ) שבמ"ת ניתנו רק הכללים. וגם להביאור (המשך תרס"ו ע' שפג. שם ע' שצג. ועוד) דזה שרוב הדינים דתושבע"פ שלמדו מפסוקי התורה הם לא בדרך גילוי ההעלם אלא "כמו חידוש מאין ליש" שמתחדש ע"י יגיעתם - הרי (א) כיון שגם החידושים הם ע"פ המדות שהתורה נדרשת בהן, אין זה חידוש ממש ורק "כמו חידוש מאין ליש", (ב) זה שאפשר לחדש בתורה הוא חידוש שנעשה (גם) ע"י הודאת יתרו (עיי"ז שיש יתרון לחכמה מן הסכלות), כדלקמן בפנים. 31) מי ששייך לזה, אבל מי שאין ביכלתו לברר, הרי אדרבא נמשך אחריהם ח"ו (ד"ה ויאמר משה הנ"ל פ"ה - סה"מ שם ע' 56). וראה תניא ספ"ח, הובא בד"ה הנ"ל שם. 32) ד"ה ויאמר משה הנ"ל שם. ויש לומר, דשני אופנים בזה: שע"י לימוד החכמה שלמד מיתוסף לו ידיעה בתורה, שגם אז היא נכללת בתורה, כבסה"מ ה'תש"ט שם; ולמעלה יותר - שהיא נעשית חלק בתורה, כהחשבונות וכו' שבהל' קידוש החודש להרמב"ם שנלקחו מספרי חכמי יון (רמב"ם הל' קדה"ח ספ"ז) ואעפ"כ הם לא "אמצעים" שעל ידם יתוסף בהבנת התורה, אלא שהם נעשו חלק בתורה - ראה רמב"ם הל' קדה"ח בסופן "ולא ישוטטו. בספרים אחרים, דרשו מעל ספר ה'".

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 ולשנות אותה ועל-ידי-זה שמתן-תורה היתה על-ידי הודאת
 44 יתרו, נמשך בה בתורה העצמות עצמותו ומותו של הקדוש-ברוך
 45 הוא בעצמו שלמעלה מגדר מעלה ומטה, אור וחשך, שכל
 46 אלה הן הגדרות והגבלות שלא קיימות כלל ב'עצמות' שלמעלה מכל הגדרה,

ועל-ידי-זה בזכות העובדה

47 שבמתן-תורה הייתה (על ידי הודאת
 48 יתרו) המשכה מ'עצמות' נתחדש
 49 שעל-ידי העבודה וגייעה
 50 יוכלו בני אדם למטה לחדש
 51 בתורה³³, לאפשא לה³⁴,
 52 להוסיף ולהרבות לה ושעל-ידי
 53 ברור סכלות חכמות חיצוניות
 54 יהיה יתרון בחקמת התורה
 55 והרי שני ענינים אלה, חידושי תורה
 56 על יגיעה וביורו חכמות חיצוניות, הם
 57 עבודה של המטה שפועלת חידוש
 58 והוספה ('יתרון') בחכמת התורה.

ד) ובאור הענין (דהיתרון

59 והחידוש וההוספה בתורה שנעשה
 60 על-ידי שהודה יתרו ש'גדול
 61 הו'י' מפל האלקים" בעמק
 62 יותר, יוכן בהקדים מה
 63 שלקאורה אינו מוכן, דלפי
 64 פשוטו שהפונה ב'מפל
 65 האלקים" בדברי יתרו 'עתה ידעתי
 66 כי גדול ה' מכל האלוקים' היא
 67 לעבודה-זרה, כפרש רש"י
 68 על הפסוק "מפל האלקים":
 69 מלמד שהיה יתרו מכיר בכל
 70 עבודה-זרה שבעולם, מהי
 71 הרבותא החידוש בזה שהודה
 72 ש'הו'י' גדול מפל האלקים"
 73 וכי גדולה לגבי עבודה-זרה שאין בה
 74 ממש נחשבת גדולה של הקדוש-ברוך
 75 הוא?

ו) וש'גדול הו'י' מפל

76 וש'גדול הו'י' מפל
 77 וש'גדול הו'י' מפל
 78 וש'גדול הו'י' מפל
 79 וש'גדול הו'י' מפל
 80 וש'גדול הו'י' מפל
 81 וש'גדול הו'י' מפל
 82 וש'גדול הו'י' מפל
 83 וש'גדול הו'י' מפל
 84 וש'גדול הו'י' מפל
 85 וש'גדול הו'י' מפל
 86 וש'גדול הו'י' מפל
 87 וש'גדול הו'י' מפל
 88 וש'גדול הו'י' מפל
 89 וש'גדול הו'י' מפל
 90 וש'גדול הו'י' מפל
 91 וש'גדול הו'י' מפל
 92 וש'גדול הו'י' מפל
 93 וש'גדול הו'י' מפל
 94 וש'גדול הו'י' מפל
 95 וש'גדול הו'י' מפל
 96 וש'גדול הו'י' מפל
 97 וש'גדול הו'י' מפל
 98 וש'גדול הו'י' מפל
 99 וש'גדול הו'י' מפל
 100 וש'גדול הו'י' מפל

1 יתרון גם וחידוש והוספה בכללות ענין מתן-תורה. דהגם
 2 שמתן-תורה היתה בדרך המשכה מלמעלה ולא על ידי עבודת
 3 האדם למטה [דהענינים שבתורה שמתחדשים על-ידי תלמיד
 4 ותיק' שבכל דור, הגם שהענינים עצמם נתנו כבר בסני',
 5 ואכן שורש הברים הוא מלמעלה,

נעשה יתרון גם בכללות ענין מתן-תורה. דהגם

6 נעשה יתרון גם בכללות ענין מתן-תורה. דהגם
 7 שמתן-תורה היתה בדרך המשכה מלמעלה
 8 [דהענינים שבתורה שמתחדשים על-ידי תלמיד
 9 ותיק' שבכל דור, הגם שהענינים עצמם נתנו
 10 כבר בסני', המשכתם מהעלם לגלוי היא על-ידי
 11 העבודה והגיעה של התלמיד ותיק', מה-
 12 שאין-בן המשכה דמתן-תורה היתה בדרך
 13 המשכה מלמעלה, שלא על-
 14 ידי עבודה וגיעה], מפל-
 15 מקום, על-ידי הברור והפיכת
 16 החכמה דלעומת-זה לחכמה
 17 דקדשה שעל-ידי הודאת
 18 יתרו, ענין שנפעל למטה, נעשה
 19 יתרון (כפככול) גם בתורה
 20 שנתנה במתן-תורה מלמעלה.

ויש לומר, שהיתרון (כפככול) שנעשה

21 ובמשיך ומבאר מהו תוכן היתרון
 22 שנפעל במתן-תורה על-ידי הודאת
 23 יתרו.
 24 ויש לומר, שהיתרון
 25 (כפככול) שנעשה בתורה
 26 על-ידי הודאת יתרו הוא,
 27 שהתורה מצד-עצמה ענינה
 28 הוא המשכה מלמעלה, מדרגה
 29 כזו למעלה שעבודת האדם, עבודת
 30 המטה אינה מגיעה לשם
 31 ולעבודת האדם אין 'גיעה' והשפעה
 32 בדורות גבוהה כל כך, ומפל-שפן
 33 שעבודת הפיכת החשך
 34 דלעומת-זה לקדשה שהיא
 35 אמנם עבודה גדולה ופועלת גילוי
 36 אלוקות בעולם, אבל הדרגה מלמעלה
 37 שמשם באה התורה נעלית הרבה יותר
 38 מזה, ועבודת האתהפכא' אינה
 39 מגיעה לשם, פי לגבי אור
 40 התורה שהוא אור נעלה מאד אין
 41 (מלכתחילה) חשך, ואין
 42 מציאות שמסתירה וצריך להפוך

ד) ובאור הענין (דהיתרון שנעשה על-ידי

27 שהודה יתרו ש'גדול הו'י' מפל
 28 וש'גדול הו'י' מפל
 29 וש'גדול הו'י' מפל
 30 וש'גדול הו'י' מפל
 31 וש'גדול הו'י' מפל
 32 וש'גדול הו'י' מפל
 33 וש'גדול הו'י' מפל
 34 וש'גדול הו'י' מפל
 35 וש'גדול הו'י' מפל
 36 וש'גדול הו'י' מפל
 37 וש'גדול הו'י' מפל
 38 וש'גדול הו'י' מפל
 39 וש'גדול הו'י' מפל
 40 וש'גדול הו'י' מפל
 41 וש'גדול הו'י' מפל
 42 וש'גדול הו'י' מפל

(33) ויש לקשר זה עם זה שיתרו הוסיף פרשה בתורה. ולהעיר מדה"ו ויאמר משה הנ"ל פ"ו (סה"מ שם ע' 57), שעי' הודאת יתרו וע"י פרשת ואתה תחזה שנתחדשה על ידו, ניתן במ"ת גם החידוש בתורה [ע"ד "תורה חדשה מאתי תצא" - ויק"ר פ"ג, ג] שיתחדש לעתיד. (34) זח"א יב, ב.

ביאור בדרך אפשר

1 שֶׁכֶּתֶב הַרְמַב"ם³⁵ שֶׁהִתְחַלַּת עֲנִין עֲבוּדַת-זָרָה הוּא מַה
 2 שֶׁחֲשָׁבוּ בְּנֵי הָאָדָם בְּיָמֵם הָהֵם שֶׁמִּכִּיּוֹן שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 3 בָּרָא אֶת הַמּוֹכְבִים וְהַגְּלָגְלִים גִּרְמֵי הַשָּׁמַיִם לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם
 4 וְהֵם כָּל צֶבֶא הַשָּׁמַיִם הַמְּשֻׁמָּשִׁים לְפָנָיו, לִפְנֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְכֵן
 5 רָאוּ לְחַלֵּק לָהֶם לְכוֹכְבֵים
 6 וּלְגַלְגָלִים כְּבוֹד כְּאִילוֹ הָיוּ מְצִיאוֹת
 7 בְּפָנֵי עֲצָמָם [וְנִטְעוּתָם הִיָּה בְּזֶה
 8 שֶׁחֲשָׁבוּ אֲנָשִׁי אוֹתוֹ הַדּוֹר שֶׁהַחֲלוּ
 9 לְעַבֹד עֲבוּדַת-זָרָה שֵׁשׁ שְׁלֹטוֹן
 10 לְכוֹכְבִים לְהַשְׁפִיעַ בְּבַחֲרֵתָם,
 11 וְלֹא יָדְעוּ אֶת הָאֱמֶת שֶׁהוּא,
 12 תִּתְּבַרְךָ מִשְׁפִיעַ עַל-יָדָם
 13 בְּאֲמֻצוֹת הַכוֹכְבִים כְּפָגְזוֹן בְּיַד
 14 הַחוֹצֵב³⁶ וְכֵשֶׁם שְׂמוֹכֵן שֶׁלְגֹרֹן אֵין
 15 בְּחִירָה מִה וְאִךְ לְעִשׂוֹת, כִּךְ גַּם לְגַבִּי
 16 [הַכוֹכְבִים]. וְיִמְזָה מְאוּפֵי הַטְעוֹת שֶׁל
 17 הַדּוֹר שֶׁהַחֲלוּ לְעַבֹד עֲבוּדַת-זָרָה יוֹכֵן,
 18 שֶׁשְׁלִילַת עֲנִין עֲבוּדַת-זָרָה
 19 שִׁדְּךָ לֹא רַק בְּנוֹגֵעַ לְכוֹכְבִים
 20 וּמְזֻלוֹת, אֲלָא גַם בְּנוֹגֵעַ לְכָל
 21 הַמְדַרְגּוֹת שֶׁל סֵדֵר
 22 הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוּקִי
 23 הַיּוֹרֵד מִלְמַעְלָה לְמַטָּה מְדֻרְגָה לְדֻרְגָה
 24 (מְלֻאָכִים³⁷, סְפִירוֹת וְכוּ'³⁸)
 25 שְׁעַל-יָדָם נִמְשָׁךְ הַשְּׁפַע
 26 לְמַטָּה שְׁגַם לְגַבִּיהֶם יֵשׁ לְהַבְהִיר
 27 וְלְהַרְגִישׁ שְׁאֵין לָהֶם כָּל מְצִיאוֹת מִצַּד
 28 עֲצָמָם וְהֵם רַק אוֹפְנִים וְאֲמֻצְעִים
 29 שֶׁדֹרְכָם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פּוֹעֵל
 30 וּמְשַׁפִּיעַ. וְאֲדַרְבָּא, כָּל
 31 שֶׁהִמְמַצֵּעַ הוּא נֹעֵלָה יוֹתֵר,
 32 וּבְעִינָיו הֵרִי מְלֻאָכִים עֲלוֹנוּם
 33 וְסִפִּירוֹת עֲלוֹנוֹת הֵם נְעִלִים לְאֵין
 34 שִׁיעוֹר מְכוֹכְבִים גְּשָׁמִים צָרִיךְ יוֹתֵר
 35 לְשַׁלַּל אֶת הַטְעוֹת שֶׁרָאוּ
 36 לְחַלֵּק לוֹ כְּבוֹד, כִּי הוּא אֵינוֹ אֲלָא כְּפָגְזוֹן בְּיַד הַחוֹצֵב כִּי
 37 כָּל שְׂמוֹדוֹב בִּמְמוֹצֵעַ נְעִלָה יוֹתֵר יֵשׁ יוֹתֵר נִתְּנָה מְקוֹם לְטְעוֹת שְׁאֵינוֹ רַק
 38 'כְּגֹרֵן בִּיד הַחוֹצֵב' וְיֵשׁ לוֹ מְצִיאוֹת מְשֻׁלוֹ וּבְחִירָה מְשֻׁלוֹ (וְלִכֵּן יֵשׁ בְּדַבְּרֵי

ביאור בדרך אפשר

39 יתרו חידוש כי אכן אין הכוונה רק לומר ש'גדול ה' לעומת עבודת-זרה'
 40 כפשוטה אלא לשלול גם אפשרות של מחשבת עבודת-זרה ביחס ל'מומוצעים'
 41 נעלים.
 42 וְכַמוֹכֵן עֲנִין זֶה שֶׁל הַצּוֹרֵךְ לְשַׁלֹּל מִחֻשְׁבָּה שֶׁל עֲבוּדַת-זָרָה דוֹקָא לְגַבִּי
 43 'מְמוֹצְעִים' נְעִלִים, כְּאִמּוֹר לְעִיל, גַּם
 44 מִמָּה דְאִיתָא שְׂמוּבָא בְּמִדְרָשׁ³⁹
 45 מִשָּׁל לְמַלְךְ שְׁנַכְנַס לְמַדִּינָה
 46 וְהָיוּ עֲמוֹ דְכָסִין וְאִפְרָכִין כו',
 47 פְּקִידִים וְשָׂרִים בְּדִרְגוֹת שׁוֹנוֹת, וְהָיוּ
 48 כְּאִלָּה מְבַנֵּי הַמְדִינָה שְׂאִמְרוּ שֶׁהֵם
 49 לוֹקָחִים לְעֲצָמָם שֶׁר אוּ פְקִיד כּוֹה אוּ
 50 אַחֵר, וְהָיָה שֶׁם פִּיקַח אַחַד שְׂאִמְר 'אֲנָא
 51 נְסִיב מְלָכָא', אֲנִי לוֹקַח אֶת הַמֶּלֶךְ עֲצָמוֹ
 52 וּבְחוֹר רַק בּוֹ. וּמוֹכֵן מְדַבְּרֵי הַמְדֻרָשׁ כִּי
 53 כָּכָל שֶׁהָשֵׁר הוּא גְדוֹל יוֹתֵר,
 54 וּבְכַפְרֵט ה'מִשְׁנָה לְמַלְךְ' הַקְרוֹב
 55 בְּיוֹתֵר לְמֶלֶךְ עֲצָמוֹ, צָרִיךְ לְפַקְחוֹת
 56 יִתְרָה לְהִיּוֹת אֲנָא נְסִיב מְלָכָא
 57 וּלְבַחֲרוֹ בְּמֶלֶךְ עֲצָמוֹ.
 58 וְזֶהוּ שֶׁהוֹדָאת יִתְרוֹ "כִּי גְדוֹל
 59 הָיוּ" מִכָּל הָאֱלֹקִים" הִיָּתָה
 60 תְּלוּיָה בְּזֶה שֶׁהִיָּה מְכִיר כָּל
 61 עֲבוּדַת-זָרָה שְׁבַעְעוֹלָם, שְׁאֵין
 62 הַכוֹנָה לִּמְרָה בְּגוֹלוֹת ה' לְגַבִּי
 63 עֲבוּדַת-זָרָה כְּפִשׁוּטָה, שְׁהָרִי בְּכַךְ אֵין
 64 רְבוּתָא וְחִידוּשׁ, כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל, אֲלָא
 65 הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בְּדַבְּרֵי הוּא פִּי עַל-
 66 יְדֵי שֶׁהִיָּה לוֹ יְדִיעָה וְהַפְּרָה
 67 כָּכָל סֵדֵר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת, עַד
 68 בְּמְדֻרְגָה הִכִּי עֲלוֹנוֹה, וְהִיָּתָה
 69 לוֹ הַבְנָה שְׁאֵף אַחַת מִהַדְרֻגוֹת, גַּם הִכִּי
 70 עֲלוֹנוֹה, אֵינָה מְצִיאוֹת נְפֻרָת לְעֲצָמָה,
 71 עַל-יְדֵי-זֶה דְּוָקָא⁴⁰ הִיָּתָה
 72 וְכוּלָּהּ לְהִיּוֹת אֲצִלוֹ הַיְדִיעָה
 73 ("עֲתָה יְדַעְתִּי") כִּי גְדוֹל הָיוּ
 74 מִכָּל הָאֱלֹקִים", כִּי הִיָּדִיעָה וְהַכְרָה כָּל הַדְרֻגוֹת הַבִּיאָה אוֹתוֹ לְהַכְרָה
 75 שְׁאֵף אַחַת מֵהֵן הִיא לֹא מְצִיאוֹת שִׁישׁ לֵה בְּחִירָה, וְהַכֵּל בְּטַל לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 76 הוּא בְּתַכְלִית הַבִּיטוּל.

(35) ה' ע"ז בתחלתן. (36) סהמ"צ' הצ"צ מצות מילה (דרמ"צ ו, ב). שם מצות אחדות ה' (ס, ב). ובכ"מ. (37) ראה רמב"ם שם ה"ב. שם רפ"ב. וראה פיה"מ להרמב"ם פ' חלק יסוד החמישי. (38) ולהעיר ממחז"ל (ספרי הובא בפרדס שער לב) (שער הכוונה פ"ב) אליו ולא למדותיו - שזה בנוגע אצילות ולמעלה מאצילות (ראה לקו"ת הוספות לויקרא נא, ג. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ז (ק"ז, א). ועוד. ובשרש מצות התפלה שם מקשר זה עם מ"ש הרמב"ם ביסוד החמישי). (39) איכ"ר פ"ג, כד - הובא באוה"ת פרשתנו ס"ע תשלט ואילך לענין מה שאמר יתרו "כי גדול הוי' מכל האלקים". (40) דע"י שישנה הידיעה וההכרה בהעילוי ד"כל האלקים" (דקדושה, המדריגות שלמעלה), אז דוקא נרגש ההפלאה בהגדלות דהוי' שהוא גדול גם מהעילוי ד"כל האלקים".

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

<p>28 (והספירות שבו) הִיָּה הוּא וְשָׁמוּ בְּלִבְךָ שְׁהַגְלִי שֶׁל הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ</p> <p>29 הוּא בְּעַצְמוֹ ("שָׁמוּ" שְׁמוֹ שֶׁל הוּא עֲצוּמוֹ) הִיָּה בְּתַקְלִית הַיְחִידוֹד</p> <p>30 בְּעַצְמוֹתוֹ יְתַבְרָךְ⁴⁴ וְלֹא כְּמִצִּיאוֹת נִפְרֶדֶת], אָכֵל לְאַחֲרֵי שְׁנֵאָצֵל</p> <p>31 וְהַתְּהוּהוּ עוֹלָם הָאֲצִילוֹת (עַל-יָדֵי הַצְּמִצּוֹם שֶׁל אֹר הָאֵין-סוֹף כְּדִי</p> <p>32 לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּעוֹלָמוֹת וְלְהֵאִיר וּלְפַעֵל</p> <p>33 בְּאֲמִצּוֹת הַסְּפִירוֹת), נַעֲשֶׂה הַגְּלוֹי</p> <p>34 שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת</p> <p>35 בְּבַחֲנֵינָת מִצִּיאוֹת (בְּעֶרְךָ יְחִסִּית</p> <p>36 אֶל הַבְּטוּל וְהַיְחִידוֹד שֶׁהִיָּה "עַד</p> <p>37 שְׁלֹא נֵאָצֵל" בְּעוֹד שְׁבִיחַס</p> <p>38 לְעוֹלָמוֹת שְׁלֵמָה מֵאֲצִילוֹת, יֵשׁ בְּעוֹלָם</p> <p>39 הָאֲצִילוֹת בִּיטוּל מוּחַלֵּט לְאֱלוֹקוֹת),</p> <p>40 וּמִצַּב זֶה הוּא כְּפִיכּוֹל עֲנִין מְדוּן</p> <p>41 וּפְרוּד⁴⁵ מֵהַדְּבִיקוֹת בְּאֱלוֹקוֹת</p> <p>42 שְׁנִמְצָאָת לְמַעַלָּה מֵאֲצִילוֹת. אֲלֵא</p> <p>43 שְׁזָה שְׁנַעֲשֶׂה אֹר הָאֵין-סוֹף</p> <p>44 שְׁבְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת מִצִּיאוֹת הוּא</p> <p>45 מְצַד הַצְּמִצּוֹם שֶׁל שֵׁם</p> <p>46 אֱלֹקִים, הַשֵּׁם שֶׁל מִידַת הַגְּבוּרָה</p> <p>47 וְהַצְּמִצּוֹם וּמִפִּינּוֹן שֶׁהַעֲלָם</p> <p>48 הַצְּמִצּוֹם הוּא רַק לְגַבְנוֹ (הֵינּוּ</p> <p>49 לְגַבֵּי הַגְּלוּיִים הָאוֹר הָאֱלוֹקִי</p> <p>50 הַמְּאִיר בְּעוֹלָמוֹת, הַחֵל מְעוֹלָם</p> <p>51 הָאֲצִילוֹת, שְׁלֹאֲחֲרֵי הַצְּמִצּוֹם),</p> <p>52 וְ"הֵנּוּ" וְאֱלֹקִים פּוֹלָא חֲדָ⁴⁶,</p>	<p>1 וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׁזָהוּ גַם הַפְּרוּשׁ (בְּפְנִימִיּוֹת הָעֲנִינִים) בְּזָה</p> <p>2 שְׁיִתְרוֹ הִיָּה כְּהֵן בָּרַץ מְדִין דּוּקָא, כִּי "מְדִין" הוּא מְלִשׁוֹן</p> <p>3 מְדוּן רִיב וּפְרוּד⁴¹, וְהַתְּחַלֵּת עֲנִין הַפְּרוּד מֵהָאֱלוֹקוֹת וּמוֹשֵׁג</p> <p>4 הַיְשׁוּת' הוּא (כְּפִיכּוֹל) בְּדִקּוֹת וְכוּ' מֵהַמְּדַרְגּוֹת הַכִּי עֲלִיוֹנוֹת</p> <p>5 שְׁבִאֲצִילוֹת שְׁאֲמַנִּם בְּעוֹלָם</p> <p>6 הָאֲצִילוֹת יֵשׁ בִּיטוּל מוּחַלֵּט לְאֱלוֹקוֹת,</p> <p>7 אֲבָל כִּיוּן שְׁבְּעוֹלָם זֶה כְּבֵר מִתְּחִיל</p> <p>8 'סֵר' הַשְּׁתַּלְשֵׁלוֹת' שֶׁל אֲרַבְעַת</p> <p>9 הָעוֹלָמוֹת הַכְּלָיִים אֲצִילוֹת-כְּרִיאָה-</p> <p>10 יִצִּירָה-עִשְׂיָה, גַּם בּוֹ יֵשׁ בְּדִקּוֹת, בְּאוֹפֵן</p> <p>11 מְאֹד מְעוּדוֹן, הַתְּחַלָּה שֶׁל עֲנִין הַפְּרוּד</p> <p>12 מִבִּיטוּל מוּחַלֵּט וְדִבְקוֹת מוּחַלֵּט</p> <p>13 בְּאֱלוֹקוֹת. כְּמֵאֲמַר רַ"ן ל"2</p> <p>14 בְּמִדְרַשׁ עַד שְׁלֹא נְבָרָא הָעוֹלָם</p> <p>15 הִיָּה הוּא הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ</p> <p>16 וְשָׁמוּ בְּלִבְךָ שְׁהַגְלִי ("שָׁמוּ") הִיָּה בְּתַקְלִית</p> <p>17 הַיְחִידוֹד בְּעַצְמוֹתוֹ יְתַבְרָךְ⁴⁴], אָכֵל לְאַחֲרֵי שְׁנֵאָצֵל</p> <p>18 ("עַל-יָדֵי הַצְּמִצּוֹם"), נַעֲשֶׂה הַגְּלוֹי בְּבַחֲנֵינָת</p> <p>19 מִצִּיאוֹת (בְּעֶרְךָ הַבְּטוּל וְהַיְחִידוֹד שֶׁהִיָּה "עַד שְׁלֹא</p> <p>20 נֵאָצֵל"), כְּפִיכּוֹל עֲנִין מְדוּן וּפְרוּד⁴⁵. אֲלֵא שְׁזָה</p> <p>21 שְׁנַעֲשֶׂה מִצִּיאוֹת הוּא מְצַד הַצְּמִצּוֹם שֶׁל שֵׁם</p> <p>22 אֱלֹקִים, וּמִפִּינּוֹן שֶׁהַעֲלָם הַצְּמִצּוֹם הוּא רַק לְגַבְנוֹ</p> <p>23 (הֵינּוּ לְגַבֵּי הַגְּלוּיִים שְׁלֹאֲחֲרֵי הַצְּמִצּוֹם), וְ"הֵנּוּ"</p> <p>24 וְאֱלֹקִים כּוֹלָא חֲדָ⁴⁶, לְכֵן, גַּם עַכְשָׁיו הֵם</p> <p>25 בְּעוֹד שְׁלֹאֲמִיתוֹ שֶׁל דְּבַר שֵׁם הוּי' הַשֵּׁם שֶׁל מִידַת הַחֶסֶד וְהַגְּלוּיָה, וְשֵׁם אֱלוֹקִים</p> <p>26 הַשֵּׁם שֶׁל מִידַת הַגְּבוּרָה וְהַצְּמִצּוֹם הַכֵּל אַחַד, וּמִצַּד הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא אֵין</p> <p>27 מֵאֱלוֹקוֹת, מִתְּפַרֵּשׁ גַּם "עַד שְׁלֹא נֵאָצֵל", הֵינּוּ שֶׁהַחֵל מְעוֹלָם הָאֲצִילוֹת כְּבֵר יֵשׁ</p> <p>28 מוֹשֵׁג שֶׁל פִּירוּד (בְּדִקּוֹת) וְהֵינּוּ שְׁדוּקָא קָדָם שְׁנֵאָצֵל עוֹלָם הָאֲצִילוֹת</p>
--	---

(ב) וע"ד הפי' בלקוטי לוי"צ לזח"ב*: מדין - דין וגבורה דע"ק.

(* בפ' שמות (ע' יג). ושם, שמדין בגימט' ד"פ הוי' דחכמה, עיי"ש. וראה קה"י בערכו שהוא ר"ת ניצוץ דוד מלך ישראל. וראה אוה"ת יתרו ע' תשמא"ב, דלמד"ר דברים (פ"א, ג) וקה"ר (פ"ג, ג, יא), דברי יתרו "עתה ידעתי" הם כמ"ש דוד (תהלים קלה, ה) "כי אני ידעתי גוי". וראה שם ע' תשנד ואילך. ובכ"מ.

(הוספת כ"ק אדמו"ר שליט"א על רשימת ההנחה)

41 לקו"ת מטות פו, רע"א. ד"ה החלצו תרנ"ט פ"ג (סה"מ תרנ"ט ע' נה). השייכות דיתרו כהן מדין למדון - ראה גם זה פרשתנו סח, א "כהן מדין רזא דא אשת מדנים". וראה גם אוה"ת פרשתנו (ס"ע תשכא ואילך) ובד"ה וישמע יתרו תרמ"ז (סה"מ שם ע' עט) ותרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתסא), אלא שהביאור שם הוא כי יתרו הוא חכמה דקליפה שגורמת מדנים ופירוד. 42 פרקי דר"א פ"ג. 43 עבודת הקודש ח"א (חלק היחוד) פ"ב - הובא בהמשך תרס"ו ס"ע קפה. ולהעיר, שלפי אחד מהביאורים - הכוונה היא לאצילות דכללות (ד"ה צאינה וראינה תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ע' רצט ואילך). נסמן בספר הערכים-ח"ב"ד כרך ד ערך אוא"ס (ה) ס"א סק"א ח"א). 44 ראה המשך תרס"ו ע' קפג. 45 להעיר מהידוע (לקו"ת תזריע כג, ג. ובכ"מ) שגם חו"ג דאצילות, עם היות שמאיר בהם אוא"ס ואיהו וגרמוהי חד, מ"מ, הם שני הפכים, ובכדי שיהי' "התכללות ויחוד המדות.. שלא יהיו ענפין מתפרדין" הוא ע"י שמאיר בהם אוא"ס "בגילוי רב יותר מכפי מדתם". ועפ"ז יש לומר, דענין "מדון ופירוד" בהדרגות שנאצלו הוא בשתיים: דע"י שהם בבחינת מציאות - הם נפרדים כביכול מאוא"ס, ככפנים; ושהם נפרדים זה מזה, "ענפין מתפרדין". ועפ"ז יומתק השייכות דדרגות הנאצלות ל"מדין", מדין מלשון ריב ומדון. 46 ראה זהר ח"ב קסא, א. ח"ג רסד, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 העלם ואין הסתר לכן, גם עכשו לאחר שלמעשה היה צמצום של אור
 2 האינסוף, ונאצל עולם עם ספירות מוגדרות שבדקות הוא פיורוד, בכל זאת
 3 הם (באמת) בתכלית היחוד כמו שהיה קדם שְנֶאֱצַל. וְזָהוּ
 4 מה שיתרו היה "כהן מדן", שהיתה לו ידיעה והפְּרָה
 5 בְּכָל הַמְדַרְגּוֹת באלוקות
 6 שְנֶאֱצַלו, אֵלָא שְיַדְיעָתוּ בְהֵם
 7 היתה כמו שהם (מצד
 8 הצמצום) בכחית מציאיות,
 9 "מדון ופרוד", כפי שהדברים
 10 לגבינו, כאמור, ולא כפי שהם מצד
 11 האמת של הוי' ואלוקים כולא חד.
 12 וּמָזָה מכך שההכרה שלו הייתה
 13 בדרגות שנאצלו כפי שהם בפירוד
 14 (בדקות) נְשַׁתְּלֶשֶׁל⁴⁷ בירידה גדולה
 15 בריבוי דרגות שהיה "כהן
 16 מדן" כפשוטו, והיה מפיר
 17 בְּכָל עֲבוּדָה-זָרָה שְפָעוּלָם,
 18 עֲבוּדָה-זָרָה כְּפִשׁוּטָה.
 19 וְעַל-יָדַי שְהִיתָה לו' ליתרו,
 20 בתחילה ידיעה והפְּרָה בְּכָל
 21 הַדְרָגוֹת (לְאַחֲרַי שְנֶאֱצַל), בָּא
 22 אַחֲרַיָּךְ לַיָּדַי יְדִיעָה וְהַפְּרָה
 23 [וְהוֹדְעָה וְהַכְרִיזָה] "כִּי גָדוֹל
 24 הָיָה מִכָּל הָאֱלֹקִים" ולפי
 25 המבואר לעיל שאין הכוונה רק לגדולה
 26 לגבי עבודה-זרה כפשוטה, שבוז אכן
 27 אין חיידוש, אלא להכרה בגדולת
 28 הקדוש-בורך-הוא בעצמו אפילו ביחס
 29 לדרגות גבוהות באלוקות, כמבואר
 30 לעיל באריכות.

1 (באמת) בתכלית היחוד כמו שהיה קדם
 2 שְנֶאֱצַל. וְזָהוּ מה שיתרו היה "כהן מדן",
 3 שהיתה לו ידיעה והפְּרָה בְּכָל הַמְדַרְגּוֹת
 4 שְנֶאֱצַלו, אֵלָא שְיַדְיעָתוּ בְהֵם היתה כמו שהם
 5 (מצד הצמצום) בכחית מציאיות, "מדון
 6 ופרוד". ומזה נְשַׁתְּלֶשֶׁל⁴⁷ שהיה "כהן מדן"
 7 כפשוטו, והיה מפיר בְּכָל עֲבוּדָה-זָרָה שְפָעוּלָם,
 8 עֲבוּדָה-זָרָה כְּפִשׁוּטָה. וְעַל-יָדַי שְהִיתָה לו' ידיעה
 9 והפְּרָה בְּכָל הַדְרָגוֹת (לְאַחֲרַי שְנֶאֱצַל), בָּא אַחֲרַי-
 10 כָּךְ לַיָּדַי יְדִיעָה וְהַפְּרָה [וְהוֹדְעָה וְהַכְרִיזָה] "כִּי
 11 גָדוֹל הָיָה מִכָּל הָאֱלֹקִים".
 12 (ה) וְעַל-פִּי כָל הַנְּ"ל יֵשׁ לִזְמֵר, דָּזָה שְהִיתָרוֹן
 13 נַעֲשֶׂה בַתּוֹרָה עַל-יָדַי הוֹדָאת יְתָרוֹ,
 14 הוּא שְנִמְשָׁךְ בָּהּ הַעֲצָמוֹת (פְּנ"ל סְעִיף ג), הוּא
 15 מִפְּנֵי שְהוֹדָאת יְתָרוֹ "עַתָּה יִדְעַתִּי כִּי גָדוֹל הָיָה"
 16 מִכָּל הָאֱלֹקִים" היא הידיעה בהפְּלָאת הַעֲצָמוֹת
 17 שְהוּא לְמַעַלָּה מַגְלוּיִים ("גָדוֹל הָיָה מִכָּל
 18 הָאֱלֹקִים"). וּמִפְּנֵן שְמָה שְהַגִּיעַ לַיָּדַי יְדִיעָה זֹו
 19 (בְּהַפְּלָאת הַעֲצָמוֹת) היתה על-יָדַי הַיָּדִיעָה
 20 וְהַפְּרָה שְהִיתָה לו' (לְפָנֵי-זָה) בְּכָל דְרָגוֹת
 21 הַגְלוּיִים שְנֶאֱצַלו, לְכֵן הִיתָרוֹן בַּתּוֹרָה (הַמְשַׁכַּת
 22 הַעֲצָמוֹת) הוּא בָאֲפֵן שְשִׁיךְ לְגַלוּיִים, נְתִיבַת-כַּחַ
 23 לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְאַפְשָׁא לָהּ, לְגַלוֹת אֶת חֻלְקוֹ
 24 בַּתּוֹרָה⁴⁸, וְכַפְסָק אֲדָמוֹר הַזְקֵן⁴⁹ שְפָל אֶחָד
 25 צָרִיף לְהַשִּׁיג בִּידְעַת הַתּוֹרָה, וְלַחֲדָשׁ בָּהּ⁵⁰, הֵן
 26 בְּפִשְׁט וְהֵן בְּדְרוּשׁ וְהֵן בְּסוּד.
 27 וְיִהְיֶה-רְצוֹן שְ"כֵן תִּהְיֶה לְנוֹ", שְפָל אֶחָד
 28 יַעֲשֶׂה כְהַנְּ"ל, וְנִזְכָּה לְרֵאוֹת בְּגִלּוּי
 29 אֵיךְ שְפָל יִשְׂרָאֵל הֵם "מִמְלַכַת כְּהֵנִים וְגוֹי
 30 קְדוּשׁ"⁵¹, שְפָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יִהְיֶה בְּמַעְמַד וּמְצַב שֶׁל שָׂר⁵² כְּפִשׁוּטוֹ, כִּי

42 מַגְלוּיִים ("גָדוֹל הָיָה" ונעלה ומרומם מִכָּל הָאֱלֹקִים" כל הדרגות
 43 שהם 'גלויים' והארה ממנו ולא העצם עצמו) כמבואר בחסידות שכל
 44 המשכה והתגלות מלמעלה באה על ידי עבודה למטה שיש לה שייכות
 45 להמשכה זו, וכך בעניינו, יתרו גרם שבמתן תורה היתה המשכת העצמות,
 46 כיון שבעבודתו היתה הכרה בהפְּלָאת
 47 העצמות, ועל כך הוא אמר, לפני מתן
 48 תורה, 'עתה ידעתי כי גדול הוי'...'
 49 וּמִפְּנֵן שְמָה שְיִתְרוֹ הַגִּיעַ
 50 לַיָּדִיעָה זֹו (בְּהַפְּלָאת
 51 הַעֲצָמוֹת) היתה על-יָדַי
 52 הַיָּדִיעָה וְהַפְּרָה שְהִיתָה לו'
 53 (לְפָנֵי-זָה) בְּכָל דְרָגוֹת
 54 הַגְלוּיִים שְנֶאֱצַלו, כמבואר לעיל
 55 שהחיידוש בדברי יתרו הוא מעלת
 56 ה'עצמות' על הדרגות העליונות,
 57 הדרגות שנאצלו, לְכֵן הִיתָרוֹן
 58 בַּתּוֹרָה שִיתָרוֹ פַעַל (הַמְשַׁכַּת
 59 הַעֲצָמוֹת) הוּא בָאֲפֵן שְשִׁיךְ
 60 לְגַלוּיִים ולא נשאר כדבר שמעל
 61 לעולמות ולנבראים לגמרי, נְתִיבַת-
 62 כַּחַ לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
 63 לְאַפְשָׁא לָהּ, להוסיף לתורה
 64 ולחדש בה, לְגַלוֹת אֶת חֻלְקוֹ
 65 הַפְּרָטִי בַתּוֹרָה⁴⁸, וְכַפְסָק
 66 אֲדָמוֹר הַזְקֵן⁴⁹ שְפָל אֶחָד
 67 צָרִיף לְהַשִּׁיג בִּידְעַת הַתּוֹרָה,
 68 וְלַחֲדָשׁ בָּהּ⁵⁰, הֵן בְּפִשְׁט וְהֵן
 69 בְּדְרוּשׁ וְהֵן בְּסוּד כִּי
 70 לְכָל אֶחָד יֵשׁ חֵלֶק מִשְׁלוֹ בְּכָל חֵלְקֵי
 71 הַתּוֹרָה.
 72 וְיִהְיֶה-רְצוֹן שְ"כֵן תִּהְיֶה לְנוֹ",
 73 שְפָל אֶחָד יַעֲשֶׂה כְהַנְּ"ל, ילמד
 74 תורה ויחדש בתורה בכל חלקי התורה,
 75 וְנִזְכָּה לְרֵאוֹת בְּגִלּוּי אֵיךְ שְפָל
 76 יִשְׂרָאֵל הֵם "מִמְלַכַת כְּהֵנִים
 77 וְגוֹי קְדוּשׁ"⁵¹, שְפָל אֶחָד
 78 מִיִּשְׂרָאֵל יִהְיֶה בְּמַעְמַד וּמְצַב
 79 שֶׁל שָׂר⁵² 'מלך' וְכַהֵן כְּפִשׁוּטוֹ,

(47) להעיר מד"ה וידעת תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' נה ואילך) שבכדי שלא יהי' נתינת מקום לע"ז צ"ל הידיעה שהוי' ואלוקים כולא חד. (48) ראה שער הגלגולים הקדמה יז. שער רוח"ק בענין היחודים על קברי הצדיקים הקדמה ב (קח, ב). הלי' ת"ת שבהערה הבאה. (49) בהל' ת"ת שלו פ"א ה"ד. (50) שם פ"ב ה"ב. ובאגה"ק סכ"ו (קמה, א) שזוהו (החיוב לחדש) "הן בנגלה והן בנסתר". (51) פרשתנו יט, ו. (52) ראה פירש"י שם שפירוש כהנים הוא שרים.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

16 מַעֲשֵׂה⁵⁵ - קיום המצות
 17 בְּהַדְוֹר, אֹזֶן מ' בְּרַעֲנָגֶט אֲרָאֵפ
 18 ומביאים ומורידים מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ
 19 לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה טְפָחִים בְּתוֹךְ
 20 הַמְצִיאֹת הַגְּשָׁמִית הַתַּחְתּוֹנָה בְּקָרוֹב
 21 מִמֶּשׁ, וַיִּבְנֶה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בֵּית
 22 הַמִּקְדָּשׁ בְּמִקְוֵמוֹ וַיִּקְבֹּץ נְדָחֵי
 23 יִשְׂרָאֵל⁵⁶, וַהֲיָתָה לְה'
 24 הַמְּלוּכָה⁵⁷, בְּגָאוּלָּה הָאֲמִתִּית
 25 וְהַשְׁלָמָה עַל-יְדֵי מְשִׁיחַ
 26 צְדָקָנוּ, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ
 27 מִמֶּשׁ.

1 עַל-יְדֵי הַהַחֲלָטָה לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה וּלְקַיְמָהּ גַּם
 2 כִּשֶׁהוּא בְּמַצֵּב שֶׁל עֲנִי, הָרִי כְּהַבְטַחַת חַז"ל⁵³ כָּל
 3 הַמְּקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעֲנִי סוֹפָה לְקַיְמָה מֵעֶשֶׂר,
 4 שְׁכַשְׁמַחְלִיט לְלַמְּדָה וּלְקַיְמָה מֵעֲנִי, הִנֵּה מִיָּד
 5 לְאַחֲרֵי הַהַחֲלָטָה⁵⁴ הוּא לּוֹמְדָה וּמְקַיְמָה מֵעֶשֶׂר,
 6 מֵעֶשֶׂר אֲמִתִּי בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת גַּם יָחַד,
 7 וּמוֹסִיף בְּלַמּוּד הַתּוֹרָה בְּנִגְלָה וּבְחֻסֵּי־דוּת, וְלַמּוּד
 8 מִבֵּיא לִידֵי מַעֲשֵׂה⁵⁵ - קיום המצות בהדור, אֹזֶן
 9 מ' בְּרַעֲנָגֶט אֲרָאֵפ מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ לְמִטָּה מַעֲשֶׂרָה
 10 הַהַחֲלָטָה⁵⁴ הוּא לּוֹמְדָה
 11 וּמְקַיְמָה מֵעֶשֶׂר, מֵעֶשֶׂר אֲמִתִּי
 12 בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת גַּם יָחַד,
 13 וּמוֹסִיף וּמַחֲדֵשׁ (לֹא־פֶשַׁא לְה'
 14 בְּלַמּוּד הַתּוֹרָה בְּנִגְלָה
 15 וּבְחֻסֵּי־דוּת, וְלַמּוּד מִבֵּיא לִידֵי

1 פִּי עַל-יְדֵי הַהַחֲלָטָה לְלַמֵּד
 2 אֶת הַתּוֹרָה וּלְקַיְמָהּ גַּם
 3 כִּשֶׁהוּא בְּמַצֵּב שֶׁל עֲנִי, הַפּוֹךְ
 4 מִמַּצֵּב שֶׁל 'שֶׁר', הָרִי כְּהַבְטַחַת
 5 חַז"ל⁵³ בְּפָרְקֵי אֲבוֹת כָּל הַמְּקַיֵּם
 6 אֶת הַתּוֹרָה מֵעֲנִי סוֹפָה
 7 לְקַיְמָה מֵעֶשֶׂר, שְׁכַשְׁמַחְלִיט
 8 לְלַמְּדָה וּלְקַיְמָה מֵעֲנִי, וּלְמִרוֹת
 9 הַעֲוֹנִי, הִנֵּה מִיָּד לְאַחֲרֵי
 10 הַהַחֲלָטָה⁵⁴ הוּא לּוֹמְדָה
 11 וּמְקַיְמָה מֵעֶשֶׂר, מֵעֶשֶׂר אֲמִתִּי
 12 בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת גַּם יָחַד,
 13 וּמוֹסִיף וּמַחֲדֵשׁ (לֹא־פֶשַׁא לְה'
 14 בְּלַמּוּד הַתּוֹרָה בְּנִגְלָה
 15 וּבְחֻסֵּי־דוּת, וְלַמּוּד מִבֵּיא לִידֵי

12 הַמְּלוּכָה⁵⁷, בְּגָאוּלָּה הָאֲמִתִּית

מִמֶּשׁ.

(53 אבות פ"ד מ"ט. 54) כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קידושין מ, א), שהכוונה בזה (בפשטות) היא שזה נחשב כאילו עשה. ולהעיר משו"ע או"ח סתקע"א ס"ג. 55) קידושין שם, ב. ב"ק יז, א. 56) רמב"ם ה' מלכים ספ"א. 57) עובד' א, כא.

המשך מעמוד כט

שיחת מוצאי שבת-קודש פרשת בשלח, "א שבט ה'תשח"י

1 צריך ללמוד תורה תמימה. גליא דתורה ופנימיות התורה יחדיו. כשאדם לומד גליא דתורה צריך
 2 להיות ניכר בו שהוא יהודי חסיד. וכשלומד פנימיות התורה צריך להיות ניכר שהוא יהודי בר-אוריין,
 3 צריכים להיות בקי בהלכות הנצרכות, ובכמה סוגיות וכמה מסכתות על-כל-פנים, ופשיטא שצריכים
 4 לשמור לימוד חומש עם פירוש רש"י ובכל השיעורים שתיקן כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא.
 5 צריך להיות העמל בתורה, ככתוב²¹⁷ "אם בחוקותי תלכו", ופירוש רש"י (והוא מהסיפרא) שתהיו
 6 עמלים בתורה. ואם כי עמל ויגיעה גדולה היא, הרי יש על זה נתינת כח מלמעלה, "אל תירא עבדי יעקב",
 7 שהיא נתינת כח על העמל²¹⁸.
 8 וכשיהיה העמל בתורה, מובטחים אנו ש"ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן
 9 פריו וגו'"²¹⁹, שתהיה ברכה והצלחה מופלגה בבני חיי ומזוני רויחי.

(219) בחוקותי כו, ד.

(217) ר"פ בחוקותי.
 (218) כמו שנת"ל סט"ו.